

inappropriate to determine the state of health through the complex of normative morpho-functional indicators in the human body, since for its understanding, a quantitative evaluation is also needed. Given this, I want to agree with the definition of the concept of health, which was proposed by R.O. Stefanchuk, namely: health, as a non-property welfare, should cover the existing somatic and mental state of the body's vital activity, that is determined by a system of qualitative and quantitative medical indicators. In my opinion, this definition is the most suitable to norms of civil legislation, and fully reveals the essence of the concept of "health".

References:

1. Gurska T. Some aspects of human rights, particularly for women health // Entrepreneurship, Economy and Law. – 2002. – №5. – P. 18-21.
2. Kalitenko O.M. Right to Health: civil aspect // Actual problems of law: Collected Works. – 2004. – Edition 23. – P. 70-73.
3. Maleina M.N. Personal, non-property rights of citizens. – Moscow: MR Press, 2000. – 244 p.
4. Olkhovyk L.A. The right to health by civil legislation of Ukraine. – 2004. – Edition 23. – P. 279-284.
5. Basic Laws of Ukraine on Health from 19.11.1992, № 2801 // Verkhovna Rada of Ukraine. – 1993. – №4. – P. 19.
6. Peshkova O.A. Responsibility and protection at making harm to non-property rights and immaterial welfare of citizens and juridical persons. – 1997. – 162 p.
7. Constitution of the World Health Organization // adopted by the International Health Conference 07/22/1946

Майка Н.В.

аспірант,

Хмельницький університет управління та права

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВОЙ АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ В МЕХАНІЗМІ ВИНИКНЕННЯ РЕЧОВИХ ПРАВ НА ЧУЖЕ НЕРУХОМЕ МАЙНО

Протягом останніх років проведено значне реформування цивільного законодавства України у сфері виникнення речових прав на нерухомість, насамперед стосуються зміни щодо норм процедури реєстрації цих прав. Тому потреба у проведенні теоретико-правового

аналізу державної реєстрації у механізмі виникнення речових прав на чужу нерухомість давно назріла.

Державна реєстрація речових прав на чуже нерухоме майно регулюється на тих же засадах, що й державна реєстрація речових прав в цілому. Зі змісту ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав та їх обтяжень» (далі Закон) [1] та ст. 182 ЦК України [2] витікає, що метою державної реєстрації є офіційне визнання і підтвердження виникнення зміни і припинення відповідних прав на нерухомість. Поряд з цим в науці цивільного, земельного та адміністративного права наразі існує спір щодо кваліфікації правової природи державної реєстрації як юридичного факту. Так, одні вчені відстоюють погляд на державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно як на *правовстановлюючий юридичний факт* [3, 4]. Існує й інша позиція, прихильники якої вважають, що державна реєстрація немає правовстановлюючого характеру, а виконує функцію підтвердження, легалізації уже встановлених прав і є по суті *правопідтверджуючим юридичним фактом* [5]:

Проаналізувавши позиції вчених та теорію юридичних фактів, а також положення чинного законодавства і юридичної практики, з цього приводу слід відзначити, яка відмінність між правовстановлюючими та правопідтверджуючими юридичними фактами.

Перш за все слід відмітити, що юридичний факт тоді має значення, коли з його настанням наступають передбачені відповідною правовою нормою юридичні наслідки. А для того, щоб такі передбачені правом наслідки наступили, потрібно, щоб конкретна життєва обставина не просто настала, але й вона відповідала усім тим ознакам та умовам, які передбачені нормою права в правовій моделі.

У випадку з державною реєстрацією речових прав на чуже нерухоме майно не слід забувати, що ми маємо справу з фактичним складом в якому державна реєстрація є одним із юридичних фактів. Взяти хоча б до прикладу виникнення права проходу на підставі договору. Так обов'язковими умовами такого фактичного складу будуть: 1) визначення меж чужої земельної ділянки, які можуть використовуватись для проходу із виготовленням проекту відведення таких меж на місцевості; 2) укладення договору про встановлення сервітутного права із обов'язковим зазначенням умов здійснення права проходу, умов щодо оплати, тощо, який підписується сторонами і з додаванням земельпорядної документації (ст. 402 ЦК України,) ; 3) державна

реєстрація такого сервітутного права в реєстратора (ч. 2 ст. 402 ЦК України).

Кожний з наведених самостійних юридичних фактів має свій склад, який повинен відповідати тим вимогам, які встановлюються до нього відповідною нормою права. І тільки за наявності відповідності кожного зі складів юридичного факту встановленим до нього вимогам буде місце настання юридичних фактів, сукупність яких становлять юридичний склад. Вірно з цього приводу зазначає Н. С. Кузнєцова, що державну реєстрацію слід розглядати невід'ємною складовою юридичного факту щодо виникнення, зміни або припинення суб'єктивних прав на нерухоме майно [5, с. 7]. Дійсно, факт укладення правочину (досягнення згоди з усіх істотних умов), його нотаріальне посвідчення, передача речі не призводить до виникнення речового права у набувача до тих пір, поки воно не буде зареєстроване у встановленому законом порядку.

Наведені аргументи свідчать на користь того, що державна реєстрація за своєю природою є правовстановлюючим юридичним фактом і у сукупності з іншими юридичними фактами становить зміст юридичного складу який зумовлює виникнення, зміну та припинення речових прав на чуже нерухоме майно. При цьому посилання окремих науковців на те, що державна реєстрація це всього лише “визнання” та “легалізація” речових прав, які ніби-то уже існують в силу укладеного договору чи рішення суду, навряд чи може бути взято до уваги, так як ч. 4 ст. 334 ЦК України чітко вказує на те, що права на нерухоме майно, які підлягають державній реєстрації, виникають з дня такої реєстрації відповідно до Закону

Звісно ми не заперечуємо щодо легалізаційної функції державної реєстрації, але однією із вагомих ознак, на користь того, що державна реєстрація речових прав має не суто технічне, а юридичне (правовстановлююче) значення є надання реєстратору повноважень щодо прийняття і ревізування правочинів, які вчинені в письмовій формі та його нотаріального посвідчення (у встановлених законом випадках), повноважень на перевірку дотримання умов вчинення правочину, з якими закон та/або договір пов'язує можливість проведення державної і зрештою реєстрації виникнення, переходу, припинення прав на нерухоме майно або обтяження таких прав. Так, у роз'ясненнях наданих Мін'юстом України від 07.07.2012 р. визначено, що межею встановлення юридичних фактів щодо речових прав на нерухоме майно або їх обтяжень, які виникли внаслідок правочину, є сам правочин. Для отримання необхідного обсягу відомостей державному реєстратору не

треба зустрічатися зі сторонами правочину й пересвідчуватися в спрямованості їх волі на виникнення саме тих наслідків, які зафіксовані в умовах правочину. Водночас для проведення державної реєстрації речових прав на нерухоме майно або їх обтяжень державному реєстратору достатньо дослідити документи на наявність основних реквізитів, додержання форми та змісту, що вимагає чинне законодавство. До кола його повноважень входить лише дослідження реквізитів та змісту документів. У кожному конкретному випадку коло юридичних фактів, що підлягають встановленню, визначаються Законом та підзаконними нормативно-правовими актами.

Узагальнюючи вищевикладене, можна дійти висновку, що державний реєстратор прав на нерухоме майно, безперечно, є учасником правовідносин з встановлення речових прав на чуже нерухоме майно. І саме за його посередництвом виникають, змінюються або припиняються речові права на нерухоме майно та/або їх обтяження. Коло юридичних фактів, які підлягають встановленню, а також юридичний інструментарій (засоби, способи, підходи), що може використовуватися державним реєстратором для встановлення юридичних фактів, передбачаються нормами чинного цивільного законодавства [7].

Таким чином, якщо оцінювати природу державної реєстрації, як юридичного факту можна однозначно стверджувати, що це правовстановлюючий юридичний факт. Більше того, мабуть говорити про те, що можуть мати місце правопідтверджуючі юридичні факти не зовсім коректно. Адже якщо правова норма визначає ту чи іншу життєву обставину як таку, з настанням якої виникають, змінюються чи припиняються певні правовідносини, то така обставина уже за визначенням має установчий характер і є причиною настання відповідних правових наслідків, а звідси вона має правовстановлювальний характер. Складно знайти приклад юридичного факту, який просто мав би доказове значення не породжуючи при цьому певні правові наслідки.

Список використаних джерел:

1. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 № 1952-IV [Текст] // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 51. – Ст. 553.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Текст] // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461
3. Спасибо І. А. Набуття права власності в цивільному праві України [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / І. А. Спасибо. – К., 2009. – 18 с.

4. Чубаров В. Государственная регистрация прав на недвижимое имущество и сделок с ним [Текст] / В. Чубаров // Закон. Недвижимость: сделки. –1999. – №5. – С. 42-51.

5. Слободянюк С. О Правове регулювання державної реєстрації речових прав на нерухоме майно: монографія [Текст] / С. О. Слободанюк. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 272 с.

6. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» (станом на 01.10.2012 р.) [Текст] / За ред. Кузнецова Н. С., Кулініч П. Ф., Майданик Р. А. – К.: Проект USAID «Локальні інвестиції та національна конкурентоспроможність», 2012. – 101 с.

7. Державний реєстратор прав на нерухоме майно як суб'єкт встановлення юридичних фактів у цивільному праві [Електронний ресурс] / Роз'яснення Мін'юст України від 07.07.2012. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/n0025323-12>

Новікова Н.А.

суддя господарського суду Харківської області

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА КІНЦЕВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПОКАЗАНЬ СВДКІВ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Показання свідків можуть досліджуватися три рази, залежно від видів їх оцінки: попередньо, кінцево та контрольню. Кінцеве дослідження показань свідків проводиться у суді першої інстанції на стадії судового розгляду цивільної справи. Воно підпорядковується дії ряду загальних правил.

По-перше, дослідження показань свідків відбувається з врахуванням змагальності цивільного процесу. Змагальність у першу чергу має відношення до судового доказування, хоча, звичайно, проявляє свою дію і за його межами (наприклад, змагання про норму матеріального права, що підлягає застосуванню [1, с. 360]). Виходячи із даної засади, суд обов'язково повинен інформувати сторін справи про час та місце допиту свідків, щоби вони або їх представники змогли бути присутніми під час допиту свідка та мати можливість поставити йому свої запитання. Особливо цей обов'язок набирає ваги, коли допит свідка проводиться під час забезпечення доказів. Разом із тим, якщо забезпечення доказів шляхом допиту свідка буде проводитися до подачі позовної заяви, об'єктивно інша сторона не зможе бути присутньою у справі для реалізації своїх прав щодо свідка. Ось чому зустрічаються вказівки, що